

III. MEDITACE

O Bohu, o tom, že existuje.

Přirozeným světlem je pak zjevné, že v účinné a celkové příčině musí být přinejmenším tolik, kolik je v jejím účinku. Neboť, ptám se, odkud může účinek brát svou realitu, ne-li z příčiny? A jak by mu ji jeho příčina mohla dát, kdyby ji neměla také? Z toho však plyne, že z ničeho nemůže vzniknout něco, a také, že něco dokonalejšího (to jest něco, co v sobě obsahuje více reality) nemůže vzniknout z něčeho méně dokonalého. A to zřetelně platí nejen o těch účincích, jejichž realita je aktuální čili formální, ale také o idejích, u nichž se uvažuje pouze předmětná realita. To jest, nejenže například kámen, který dříve nebyl, nemůže nyní začít být, nevytvoří-li se z věci, v níž je buď formálně nebo vynikavě celek toho, co je položeno v kameni, a teplo může být zavedeno do subjektu, který se předtím nezahříval, pouze z věci, která je přinejmenším stejně dokonalého řádu jako teplo (a tak i v ostatních případech), ale navíc dokonce ani ve mně nemůže být idea tepla či kamene, není-li do mne vložena z příčiny, v níž je přinejmenším tolik reality, kolik jí pojímám v teplu či kameni. Neboť ačkoli tato příčina nepřelévá do mé ideje nic ze své aktuální čili formální reality, nesmíme se ještě proto domnívat, že by měla být méně reálná: přirozenost této ideje je taková, že o sobě nevyžaduje žádnou jinou formální realitu než tu, kterou si bere z mého myšlení, jehož je modem. Nicméně to, že tato idea obsahuje tu či onu předmětnou realitu spíš než jinou, musí rozhodně mít z nějaké příčiny, v níž je přinejmenším tolik formální reality, kolik tato idea obsahuje předmětné. Vycházíme-li totiž z toho, že se v ideji nachází cosi, co nebylo v její příčině, pak by to tato idea měla z ničeho; a jakkoli nedokonalý je ten modus bytí, jímž je věc předmětně v chápavosti skrze ideu, rozhodně není pouhým nic, a proto nemůže být z ničeho. Rovněž se nesmím dohadovat, že když je realita, kterou uvažuji ve svých idejích, pouze předmětná, pak není třeba, aby táž realita byla formálně v příčinách těchto idejí, a že postačí, když v nich bude také předmětně. Neboť stejně jako onen předmětný modus bytí přísluší idejím z jejich přirozenosti, tak formální modus bytí přísluší z jejich přirozenosti příčinám idejí, alespoň těm prvotním a hlavním. A byť se snad jedna idea může zrodit z jiné, přesto tu není dán postup do nekonečna, ale

mělo by se nakonec dospět k nějaké prvotní ideji, jejíž příčina je jako archetyp, který formálně obsahuje veškerou realitu, která je v ideji jen předmětně. Takže je pro mne přirozeným světlem zřetelné, že ideje ve mně jsou jakoby nějaké obrazy či představy, kterým sice snadno může scházet dokonalost věcí, z nichž byly vzaty, ale které přesto nemohou obsahovat nic většího či dokonalejšího než ony věci.